

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
Egz. Nr 4

płk doc. dr Tadeusz PROCAK

**Temat: ROLA I ZADANIA WOJSK INŻYNIERYJNYCH
WE WSPÓŁCZESNEJ WALCE I OPERACJI**
Konspekt wykładu

Makulatura

~~41096~~

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Wzrostów Specjalnych
Nr ewid.

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI WOJSK INŻYNIERYJNYCH

JAWNE

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~

Egz. Nr 4

płk doc. dr Tadeusz PROCAK

**Temat: ROLA I ZADANIA WOJSK INŻYNIERYJNYCH
WE WSPÓŁCZESNEJ WALCE I OPERACJI**

Konspekt wykładu

Manuskrypt

~~41096~~

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zborów Specjalnych
Nr ewid.

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Specjalnych

Nr ewid.

~~1096~~

KONSPERKT WYKŁADU

~~SECRET~~
JAWNE

Bgz. Nr. 4...

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

TEMAT: "Rola i zadania wojsk inżynierskich w współczesnej walce i operacji".

CEL WYKŁADU: Zapoznanie oficerów z istotą zabezpieczenia inżynierskiego działań jej celem i zadaniami ze szczególnym uwzględnieniem roli i zadania wojsk inżynierskich w współczesnej walce i operacji.

C Z A S: 2 godziny lekcyjne.

I. ISTOTA ZABEZPIECZENIA INŻYNIERSKIEGO ORAZ PODSTAWOWY CEL - 15'

1. Pojęcie zabezpieczenia inżynierskiego działań.

Rola i zadania wojsk inżynierskich na przestrzeni wieków nierozdzielnie wiązały się z zabezpieczeniem inżynierskim działań bojowych wojsk. Między tymi elementami zachodzi ścisły związek, stąd spraw tych nie można rozpatrywać oddzielnie.

Takie ⁵⁸bowiem wojska inżynierskie oraz ich rola i zadania, jakie są potrzeby zabezpieczenia inżynierskiego pola walki.

Zabezpieczenie inżynierskie kształtowało się i rozwijało historycznie przyjmując różne formy i treści, stosownie do rozwoju nauki i sztuki wojennej. Do końca XIX wieku pod pojęciem zabezpieczenia inżynierskiego rozumiano zakształtowanie zabezpieczenia technicznego działań bojowych realizowanych przez wojska inżynierskie na korzyść głównych sił a więc piechoty i artylerii. Stąd też w skład wojsk inżynierskich wchodziły do tego okresu a niekiedy jeszcze później także techniczne rodzaje wojsk i służb jak - łączności, kolejowe, drogowe, chemiczne, samochodowe, jednostki reflektorów oświetlających.

Można więc stwierdzić, że ówczesne wojska inżynierskie stały się jakby "matką" innych rodzajów wojsk ^{wojsk}, specjalnych i służb zabezpieczających walkę i operację.

Nieustanny rozwój techniki wojennej i wzrost wymagań taktyczno-operacyjnych doprowadził do jeszcze większej specjalizacji wojsk a w związku z tym i do podziału zakresu dotychczas pojmowanych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego pomiędzy różne rodzaje wojsk i służb.

Aktualnie pod pojęciem zabezpieczenia inżynieryjnego rozumie się wszelkie przedsięwzięcia inżynieryjne realizowane przez wszystkie rodzaje wojsk, wojska specjalne i służby wojskowe w ścisłym współdziałaniu na podstawie jednolitego zamiaru i planu walki.

Regulamin nasz obecnie określa, że zabezpieczenie inżynieryjne jest jednym z rodzajów zabezpieczenia bojowego i operacyjnego działań i powinno ono być realizowane przez wszystkie rodzaje wojsk wojska specjalne i służby /w tym oczywiście i wojska inżynieryjne/. Wynika to głównie z potrzeb i wymagań taktyczno-operacyjnych współczesnego pola walki, które powodują konieczność wykonania przez różne rodzaje wojsk i służb dla siebie, na własną korzyść, różnorodnych zwykle najprostszycych prac inżynieryjnych.

Można więc stwierdzić, że zabezpieczenie inżynieryjne stało się tak powszechne, że już przestało być dziełem jednego rodzaju wojsk - wojsk inżynieryjnych.

Wojska inżynieryjne oczywiście w dalszym ciągu są i pozostaną główną siłą wykonania wielu specjalistycznych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego, wymagających odpowiedniego, fachowego przeszkolenia oraz użycia techniki inżynieryjnej znajdującej się na ich wyposażeniu.

2. Cel zabezpieczenia inżynieryjnego działami - 10'

Zasadniczym celem zabezpieczenia inżynieryjnego jest - stworzenie dogodnych warunków sprzyjających do zapewnienia swobody działań wojsk własnych i utrudnienie działań wojsk przeciwnika.

Chodzi głównie o wykonanie takich przedsięwzięć i prac inżynieryjnych, któreby z jednej strony zapewniły efektywne wykorzystanie własnych środków ogniowych oraz ochronę wojsk, uzbrojenia i sprzętu przed środkami rażenia nieprzyjaciela a zwłaszcza jego środków jądrowych, umożliwiały swobodę ruchu i manewru własnych wojsk zwłaszcza wysokiego tempa działań, z drugiej strony stwarzały trudne warunki działań przeciwnikowi i doprowadzały do zadania mu maksymalnych strat.

Wojska inżynieryjne, spełniając doniosłą rolę w zabezpieczeniu inżynieryjnym walki i operacji, główny swój wysiłek w realizacji przedstawionego celu skierowują na wykonanie najważniejszych zadań i na korsyś tych sił, które w danym okresie walki, czy rodzaju działań realizują najważniejsze zadanie taktyczne /operacyjne/.

II. ZADANIA ZABEZPIECZENIA INŻYNIERYJNEGO DZIAŁAŃ - 20'

Z przedstawionej uprzednio roli i znaczenia zabezpieczenia inżynieryjnego a także sformułowanego celu, wypływają podstawowe zadania zabezpieczenia inżynieryjnego działań.

W literaturze wojskowej i podczas różnego rodzaju ćwiczeń, zadania zabezpieczenia inżynieryjnego są ujmowane w sposób dwójaki. W zależności od przedstawienia problemu zadania formułowane są bądź w ujęciu taktycznym bardziej ogólnie /kompleksowo/ stosownie do rodzaju działań bojowych lub sytuacji, a nawet treści pracy dowódcy np. zabezpieczenie inżynieryjne tempa natarcia wojsk lub zabezpieczenie inżynieryjne wprowadzenia do walki /bitwy/ drugiego rzutu, bądź też podaje się je bardziej konkretnie w ujęciu jednorodnym z punktu widzenia ich technicznego i fachowego wykonania.

Na przykład - zabezpieczenie drogowe, wykonanie przejść w zaporach itp. Zarówno jedna jak i druga forma są ^{poprawne} ~~proponowane~~. Pierwsza z nich jest zwykle stosowana w różnego rodzaju dokumentach, podczas meldunków składanych dowódcy w formie krótkiej i zwięzłej, wymaga jednak niekiedy wyjaśnień szczegółowych, a więc przejścia do omówienia zadań konkretnych. Druga forma określa jednoznacznie o jakie zadania zabezpieczenia inżynieryjnego chodzi. Ta ostatnia jest częściej używana w piśmiennictwie wojskowym i ćwiczeń prowadzonych wśród wojsk inżynieryjnych, jako bezpośrednich wykonawców głównych, fachowych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego.

W związku z powyższym zadania zabezpieczenia inżynieryjnego przedstawiane niżej zostały podane w formie częściej przyjmowanej bardziej odzwierciedlającej ich konkretną treść.

Do zasadniczych z nich należy zaliczyć:

- rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela i terenu;
- przygotowanie fortyfikacyjne terenu;
- urządzenie i utrzymanie przepraw;
- tarowanie przejść w zaporach inżynieryjnych lub ich całkowite usunięcie;
- przygotowanie i utrzymanie dróg marszu i manewru oraz dowozu i ewakuacji /na szczeblach taktycznych/;
- budowę i ustawienie zapór inżynieryjnych oraz wykonywanie niszczeń;

Ponadto zadania zabezpieczenia inżynieryjnego występują w systemie innych rodzajów bojowego i operacyjnego zabezpieczenia działań i tak:

- w ramach maskowania bezpośredniego i operacyjnego - inżynieryjne prace maskownicze związane z maskowaniem /pozoracja/ wojsk i obiektów;
- w ramach obrony przed bronią masowego rażenia - oprócz fortyfikacyjnej rozbudowy przewiduje się udział w akcjach ewakuacyjno-ratunkowych w rejonach porażen;
- w ramach zabezpieczenia tyłowego - wydobywanie i oczyszczanie wody oraz utrzymanie punktów wydobywania i oczyszczania wody.

W celu zapewnienia wykonawstwa konkretnych prac inżynieryjnych realizuje się szereg czynności i przedsięwzięć do których należy zaliczyć:

- prognozowanie i ocenę skutków broni masowego rażenia z punktu widzenia zabezpieczenia inżynieryjnego działań;
- przygotowanie i zaopatrzenie w materiały, sprzęt i środki inżynieryjne;
- zabezpieczenie techniczne.

W różnego rodzaju publikacjach i materiałach szkoleniowych, zadania zabezpieczenia inżynieryjnego ujęte w innych rodzajach zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ działań, jak też zawarte w przedsięwzięciach zapewniających warunki ich wykonania - są ujmowane łącznie. Co oczywiście - jest również właściwe.

Wymieniając zadania zabezpieczenia inżynieryjnego pragnę zwrócić uwagę na niektóre aspekty wynikające z ich realizacją w wojennych warunkach, w porównaniu do II wojny światowej.

Otóż zakres i sposoby realizacji zadań zabezpieczenia wymagają stałej modyfikacji biorąc pod uwagę nieustanny rozwój wojsk, ich u technicznienie oraz nowe wymagania taktyczno-operacyjne w zakresie prowadzenia działań przy dużym i stałym zagrożeniu bronią jądrową.

I tak dla przykładu:

- znacznie i bezporównania wzrosły potrzeby w zakresie wykonania polowych prac fortyfikacyjnych. Chodzi bowiem już nie tylko o okopanie /ukrycie/ ludzi, ale także ogromnej ilości środków bojowych, sprzętu, pojazdów - których w takiej ilości dawniej nie było;

- doszły nowe zadanie związane wykonywaniem i likwidacją min jądrowych;

- szczególną trudność będzie stwarzać pokonanie stref masowych zniszczeń oraz ich likwidacja;

- przy znaczącym wzroście zakresu prac inżynierskich został do minimum ograniczony czas na ich wykonanie. W porównaniu do II wojny czas ten został skrócony około 10-krotnie.

Z powyższych przykładów widać wyraźnie o zachodzących dysproporcjach wynikających z jednej strony z ogromnego wachlarza potrzeb w zakresie wykonania różnorodnych i bardzo pracochłonnych zadań /prac/ inżynierskich, zaś z drugiej strony o stałe skracanie czasu na ich wykonanie. Jest to oczywiście problem, który wymaga stałych poszukiwań i nowych bardziej radykalnych i nowoczesnych rozwiązań tym bardziej, iż wymagania - taktyczno-operacyjne są coraz wyższe.

Pewne próby i kierunki rozwiązania tego skomplikowanego problemu oraz ich wpływ na rozwój wojsk inżynierskich przedstawiono w dalszej części wykładu.

III. WOJSKA INŻYNIERYJNE ICH KIERUNEK ROZWOJU, ZADANIA, ZASADY UŻYCIA I UGRUPOWANIE W DZIAŁANIACH BOJOWYCH - 40

1. Rola i perspektywy rozwoju wojsk inżynieryjnych

Współczesne wojska inżynieryjne to przede wszystkim wojska techniczne wysoce wyspecjalizowane. Ich nieustanny rozwój powinien uwzględniać następujące zasadnicze kryteria:

po pierwsze - wymagania taktyczno-operacyjne i wynikające z nich potrzeby w zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych wojsk;

po drugie - warunki terenowe ZTDW determinujące konieczność wykonania określanych zadań i prac inżynieryjnych, jako że nie ma prac inżynieryjnych, któreby w zasadzie nie wykonywano w terenie;

po trzecie - aktualne i perspektywiczne trendy rozwojowe maszyna i sprzętu inżynieryjnego z uwzględnieniem możliwości ich zakupu lub produkcji w naszym kraju.

Kwota przewodnia stałego rozwoju naszych wojsk inżynieryjnych jest:

- stałe doskonalenie struktur organizacyjnych i wyposażenia oddziałów i związków wojsk inżynieryjnych o także jednostek OTK, polegające głównie na posiadaniu jednolitych, bardzo zbliżonych struktur organizacyjnych pododdziałów, oddziałów i związków wojsk inżynieryjnych, pozwalających stosować zmienność /manewr/ na różnych szczeblach dowodzenia w zależności od potrzeb pola walki /np. kpent, kpd poczepyry od beap dywizji aż do frontu mają jednolitą strukturę i wyposażenie, w zależności od szczebla zwiększa się ich ilość/;
- zapewnienie pod względem inżynieryjnym samodzielności /autonomii/ działania, zwłaszcza tym związkom i oddziałom ogólnowojskowym oraz wojskom rakiетowym, od których to swobody działania w głównej mierze zależy powodzenie w walce i operacji /rozrach operacji, tempo działań, manewr wojsk i ich zabezpieczenie bojowe/;
- zwiększenie zdolności bojowych i możliwości wykonania prac inżynieryjnych przez pododdziały, oddziały oraz związki wojsk inżynieryjnych;
- zapewnienie lepszych warunków i możliwości wykonania najprostszych prac inżynieryjnych przez inne rodzaje wojsk i służb;

- podnoszenie stopnia gotowości mobilizacyjnej oddziałów i związków wojsk inżynieryjnych.

Biorąc pod uwagę aktualny stan wojsk inżynieryjnych i ich trendy rozwojowe dąży się do tego, by były one stale wyposażone w nowoczesną technikę. Stąd też jak już wspomniano stają się coraz bardziej wybitnie technicznym rodzajem wojsk o wielu specjalnościach i są dostosowywane do wykonania konkretnych zadań /prac/ zabezpieczenia inżynieryjnego. Dziś już w składzie wojsk inżynieryjnych bardzo mało jest tak zwanych saperów uniwersalnych /pozostała tylko nazwa/, którzy mogą wykonywać wiele różnorodnych zadań, a raczej spotykamy się z pododdziałami /oddziałami/ specjalistycznymi przygotowanymi do wykonania jednego - dwóch zadań. Trzeba jednocześnie podkreślić, że ich wyposażenie w nowoczesną technikę znacznie zwiększyło ich wydajność oraz możliwości taktyczno-techniczne. Dlatego począwszy od szczebla najniższego aż do frontu włącznie, występują głównie wyspecjalizowane pododdziały i oddziały wojsk inżynieryjnych.

2/ Podstawy organizacji i zadania wojsk inżynieryjnych

Według przynależności organizacyjnej i podległości pododdziały i oddziały i związki wojsk inżynieryjnych w większości wchodzi w skład jednostek ogólnowojskowych i dzieli się na pułkowe dywizyjne, armijne i frontowe. W takim układzie pułk zmechanizowany /pułk czołgów/ ma w swoim składzie kompanię saperów, dywizja zmechanizowana /dywizja pancerna/ batalion saperów, armia - brygadę saperów oraz szereg jednostek specjalistycznych np. pułk pontonowy /1-2/ batalion desantowo-przeprawowy, batalion budowy mostów, kompanię naprawczo-ewakuacyjną i PSSInż.

Generalnie rzecz biorąc wojska inżynieryjne Wojska Polskiego według specjalności dzieli się na:

- saperskie, rozpoznania inżynieryjnego, pontonowe, desantowo-przeprawowe, budowy mostów, minowanie, rozminowanie, inżynieryjne-drogowe, maszyny inżynieryjne, maskowanie, wydobywanie i oczyszczenia wody, budowy stanowisk dowodzenia, naprawczo-ewakuacyjne, zabezpieczenia tyłów oraz inne techniczne o różnym przeznaczeniu.

W dużej większości już sama ich nazwa wskazuje do jakich zadań są przeznaczone. Należy jednak podkreślić, iż wojska inżynieryjne realizują zadania bądź wykonują określone prace inżynieryjne w których ich udział jest zasadniczy.

Do takich zadań należą:

- prowadzenie rozpoznania inżynieryjnego;
- budowa i ustawianie zapór inżynieryjnych, szczególnie zaś wykonywanie minowania i niszczeń;
- wykonywanie /torowanie/ przejść w zaporach inżynieryjnych zwłaszcza minowych z minami jądrowymi włącznie oraz rozminowanie terenu;
- urządzenie i utrzymanie przepraw;
- przygotowanie i utrzymanie zasadniczych dróg marszu i manewru wojsk oraz dowozu i ewakuacji /na szczeblach taktycznych/;
- budowa stanowisk dowodzenia /szczególnie na szczeblu armii, front/;
- wydobywanie i oczyszczenie wody;

Ponadto biorą udział w wykonaniu takich zadań jak:

- w rozbudowie fortyfikacyjnej terenu;
 - w maskowaniu bezpośrednim i operacyjnym;
 - w pracach ewakuacyjno-ratunkowych i likwidacji zniszczeń;
 - w przygotowaniu i zapatrywaniu wojsk w materiały i sprzęt inżynieryjny;
 - w remoncie maszyn i sprzętu inżynieryjnego;
- oraz w innych pochodnych pracach inżynieryjnych, na które pozwala im fachowe przygotowanie jak też posiadany sprzęt techniczny.

3/ Ogólne zasady wykorzystania wojsk inżynieryjnych.

Zasady wykorzystania wojsk inżynieryjnych w działaniach bojowych urodziły się w wyniku doświadczeń II wojny światowej i wymagań współczesnego pola walki. Każdy dowódca, szef saperów /szef wojsk inżynieryjnych/ dysponujący wojskami inżynieryjnymi powinien je wykorzystywać:

- zgodnie z przeznaczeniem, konkretną specjalizację i możliwościami;
- w miarę scentralizowanie, unikając rozdrobnienia organizacyjnego składowych pododdziałów, co zmniejsza ich efektywność użycia, utrudnia dowodzenie, zapatrywanie i zabezpieczenie

technicznie;

- koncentrując zasadniczy wysiłek wojsk inżynieryjnych na głównym kierunku działania oddziałów i związków taktycznych w rejonach szczególnego natężenia prac inżynieryjnych;

- zapewniając głębokie urzutowanie sił i środków wojsk inżynieryjnych, dążąc do nie rozproszenia ich na wielu kierunkach w szerokich obszarach działania;

- dążąc do zapewnienia ścisłego współdziałania pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynieryjnych między sobą oraz z tymi oddziałami i związkami na korzyść których działają lub wspólnie wykonują określone prace /np. wojskami komunikacji wojskowej/.

Rozróżnia się trzy zasadnicze formy współdziałania wojsk inżynieryjnych z innymi /zasadniczymi/ rodzajami wojsk:

- przydział;
- przydział z ograniczeniem;
- wsparcie.

4/ Ugrupowanie wojsk inżynieryjnych w składzie ugrupowania bojowego /operacyjnego/ oddziałów i związków ogólnowojskowych.

Na poszczególnych szczeblach dowodzenia w ugrupowaniu bojowym /operacyjnym/ oddziałów i związków ogólnowojskowych tworzy się odpowiednie ugrupowanie wojsk inżynieryjnych. W jego skład wchodzi organicznie i ewentualnie przydzielone w formie wzmocnienia pododdziały /oddziały/ wojsk inżynieryjnych.

Pod pojęciem ugrupowania wojsk inżynieryjnych rozumie się całość ich rozmieszczenia odpowiednio do zadań bojowych i ugrupowania oddziałów i związków ogólnowojskowych stosownie do zadań zabezpieczenia inżynieryjnego.

Ugrupowanie wojsk inżynieryjnych w walce i operacji powinno zapewniać im wykonanie zadań, możliwość wydzielenia względnie potęgowania wysiłku na najważniejszych kierunkach w działaniach zaczepnych lub w najważniejszych rejonach w działaniach obronnych, ponadto powinno umożliwić wykonanie manowru siłami stosownie do aktualnej sytuacji bojowej. Ugrupowanie wojsk inżynieryjnych powinno być zatem elastyczne i zapewniać stałą gotowość do wykonania zadań.

Grupowanie wojsk inżynieryjnych tworzą:

- pododdziały /oddziały/ wojsk inżynieryjnych wydzielone do wzmocnienia zwykle pierwszorzętowych oddziałów i związków ogólnowojskowych;
- pododdziały /oddziały/ wykonujące zadania zabezpieczenia inżynieryjnego działań danego szczebla, na którym występują:
 - oddziały zaporowe;
 - oddziały zabezpieczenia ruchu /występują tylko w marszu i natarciu na szczeblu pułk, dywizja/;
 - odwód inżynieryjny składający się zwykle z pododdziałów /oddziałów/, które w określonym czasie lub sytuacji nie wykonują żadnych zadań;

5/ Wnioski końcowe i literatura do przestudiowania:

- a/ Zabezpieczenie inżynieryjne działań obejmuje wykonawstwo różnorodnych zadań, których wykonawcami są wszystkie rodzaje wojsk i służb w ramach szeroko pojętej saperyzacji. Dominującą rolę w zabezpieczeniu inżynieryjnym spełniają wojska inżynieryjne, które realizują najbardziej skomplikowane prace inżynieryjne zgodnie z ich wykształceniem i wyposażeniem.
- b/ Zabezpieczenie inżynieryjne nie jest celem w samym sobie, a jest wykonywane na korzyść tych zasadniczych sił, które są decydujące na polu walki. Stąd aby móc ich zabezpieczać pod względem inżynieryjnym należy dokładnie poznać zasady ich działania w walce i operacji.

c/ Literatura:

- podręcznik "Zabezpieczenie inżynieryjne walki".
Podręcznik Wyd. MON Rozdz. I.
- wykład płk Karol Bideńko - "Zasady użycia wojsk inżynieryjnych na współczesnym polu walki" Nr 020098.
- skrypt płk Michał Reziecki "Zasadnicze treści zabezpieczenia inżynieryjnego współczesnych działań bojowych" Nr 017466.

OPRACOWAŁ:

płk doc. dr Tadeusz PROCAK

Wykonano w 5 egz.

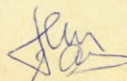
Egz. Nr 1-5 Bibl. Szkol.

Wyk. płk PROCAK

Druk AG. dn. 7.10.74r

Nr ks. 0246/Inż.

Exp. Nr. 5 numerowo

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Złotych Specjalnych

Nr ewid. _____

~~PT~~ 41096